

KURJER WARSZAWSKI

Dnia 23go Września. Rok 1864.

№ 218.

Dnia 11 (23) Września 1864 Roku

Piątek.

Wschód Słońca g. 5 m. 48
Zachód „ „ 5 „ 56

Jutro, Śgo Gerarda Biskupa.

RESKRYPT NAJWYŻSZY

DO

NAMESTNIKA NASZEGO W KRÓLESTWIE POLSKIM.

Uznając koniecznym w miarę przywrócenia porządku w Królestwie Polskiem, wprowadzać dalej i rozwijać te zasadnicze przemiany, których początek położony został Ukazami mojemu 19 Lutego (2 Marca) r. b., pragnę i usilnie nastawać będę, ażeby przemiany te dokonywane były ciągle i w oznaczonym kierunku, albowiem bez zupełnego odnowienia ustroju społecznego w Królestwie, niepodobna zapewnić w przyszłości regularnego i gruntownego rozwijania się tego kraju.

W tym widoku, szczególną Moją troskliwość, zwrócićm między innymi na ulepszenie także systemu oświecenia publicznego. Żadna gałąź działań Rządu nie wymaga, dla dojścia do zamierzonego celu tak długich i usilnych starań, jak wychowanie publiczne, którego dobre nasiona z nowym dopiero pokoleniem wzrastają i dojrzewają. Dla tego uważam potrzebę skorzystania z pierwszych dni ustalającego się w Polsce porządku i spokoju, aby wznowić przerwane zawihrzeniem, starania moje ku lepszemu i regularniejszemu urządzeniu części naukowej w Królestwie.

Zatwierdzona przezemnie 8 (20) Maja 1862 roku, Ogólna w tym przedmiocie Ustawa, położyła już jako za zasadę wszystkich tamecznych zakładów naukowych, moralno-religijne wychowanie; przyjęła dla szkół wyższego stopnia przedewszystkiem ogólny system humanitarnych nauk; nie wyłączając jednak rozwijania specjalnych wiadomości, osobom wszelkiego stanu i wyznania, przystęp do wszystkich w ogóle zakładów naukowych otworzyła, nakoniec znacznie powiększyła liczbę szkół, mianowicie średnich i wyższych, i skład ich nauczycieli, zapewniając im po większej części dostateczne środki istnienia.

Te główne zasady Ustawy 1862 r. winny być zachowane w zupełności i na przyszłość.

Przyjmując je za niezmienny punkt wyjścia, Uważam pożytecznym przy dalszym ich rozwoju położyć dla ścisłego zastosowania się następujące główne zasady:

1) W następstwie nowego urządzenia bytu włościan w Polsce, tak pod względem ekonomicznym jako i administracyjnym, wynika konieczna potrzeba upowszechnienia i uchwalenia elementarnej nauki między włościanami.

Przy takim jedynie warunku, oni skorzystają w zupełności z dobrodziejstw nowego prawa i przedstawiają silną podpórę dla zachowania publicznej spokojności i porządku. Z przedstawionych wiadomości, widząc z prawdziwym zadowoleniem, że sami włościanie prawie wszędzie zachęcają jasno i pojmować potrzebę oświaty, z zaufaniem wkładam na nowo urządzone

gminy wiejskie bliższe staranie co do upowszechnienia szkół wiejskich i zaopatrzenia ich w potrzebne środki; Władzom zaś Rządowym i osobom do których to należy, poruczam przyjąć w tym ważnym przedmiocie najczynniejszy i najgorliwszy udział. Nie wątpię, że przy waszem osobistem współdziałaniu, pozostanie i urządzona będzie, w jak najkrótszym czasie, stosowna liczba szkół wiejskich i że tym sposobem zapełni się jeden z najistotniejszych braków w dawnych systematach Polskiego wychowania publicznego.

2) Wychowanie kobiet było także dotychczas przedmiotem niektórych tylko pewnych, ze strony Rządu częściowych środków albo prób nieukończonych. Konieczność wymaga przyjąć ogólny pod względem wychowania kobiet systemat, zgodnie z potrzebami różnych stanów, albowiem umysłowe i moralne ukształcenie ludności żeńskiej, będzie najlepszą rękojmią należytego ukształcenia przyszłych pokoleń. Przyjmując w tym względzie, jako też i co do innych gałęzi wychowania publicznego, stałe, lecz logiczne i oględne środki, uważam za pożyteczne, niezwłocznie przystąpić do urządzenia, na pierwszy raz, w główniejszych miastach Królestwa, dla przychodnich uczennic szkół żeńskich, które tak korzystny i dobroczynny wpływ w Cesarstwie i w samej Warszawie już wywierają.

3) Przy organizacji zakładów naukowych, mianowicie średnich i wyższych, szczególnie zaś pod względem pedagogicznym, głównem zadaniem Rządu być powinno rozszerzanie w młodzieży wiadomości zdrowych i rozwijanie w niej miłości do pracy gruntownej i głębokiego naukowego ukształcenia. Nie pozwalając ani sobie, ani komukolwiek zamieniać przybytek nauki w narzędzie do osiągnięcia politycznych celów, Zwierzchność Szkolna winna mieć przed oczyma samo jedynie bezwzględne oddanie się interesowi oświaty, ulepszając ciągle system wychowania publicznego w Królestwie i podnosząc w niem stopę nauczania.

W tym celu pozwalając młodzieży polskiej kształcenia się w jej własnym języku, należy przytem wziąć na uwagę, że ludność Królestwa składa się z różnych narodowości i religijnych wyznań. Wszystkie one winny być zabezpieczone od wszelkiego nacisku, i dla tego koniecznie potrzeba między innymi dążyć do zaprowadzenia oddzielnych dla każdej narodowości szkół, — w zakładach zaś ogólnych, mianowicie niższych do wprowadzenia wykładu w języku przeważnej liczby ludności, t. j., albo w polskim, albo w ruskim, albo w niemieckim, lub wreszcie w litewskim, stosownie do miejscowości i pochodzenia mieszkańców. Zadaniem Rosji, co do Królestwa Polskiego, powinna być zupełna bezstronność względem wszystkich składowych żywołów jego ludności.

Na tych głównych zasadach z Rozkazu Mego uło-

zone i w dniu dzisiejszym przezemnie podpisane zostały załączone Ukazy:

I. O Szkołach elementarnych w Królestwie Polskim.

II. O Gimnazjach i progimnazjach żeńskich w Królestwie.

III. O Gimnazjum Rosyjskiem w Warszawie.

IV. O Szkole Niemieckiej Ewangelickiej w Warszawie, i

V. O Organizacji Dyrekcji naukowych.

Pozostawiając Wam wprowadzenie w czyn tych Ukazów, nie wątpię, że wszelkie następne rozporządzenia, mianowicie wybór umiejętnych i sumiennych wykonawców, zapewnią w zupełności ściśle i niezmiennie spełnienie Moich zamiarów. Bliższą w tym względzie pieczę co do szkół ludowych poruczam Komitetowi Urządzącemu w Królestwie Polskiem.

Jednocześnie zalecam, abyście Mi przedstawili w jak najkrótszym czasie wnioski co do dalszego rozwinięcia i lepszego urządzenia, stosownie do wyżej wyłożonych ogólnych zasad, wszystkich średnich i wyższych zakładów naukowych w Królestwie. Obok tego znajduje potrzebnem, polecić do należytego zastosowania się, co następuje:

1) Szkoły niższe rolnicze zreorganizować stosownie do Ukazów Moich z d. 19 Lutego (2 Marca) r. b., i do ostatnich, w dniu dzisiejszym przezemnie zatwierdzonych postanowień, o szkołach elementarnych.

2) Zaprowadzić stosownie kursa pedagogiczne dla przysposobienia nauczycieli szkół elementarnych. Jeden kurs lub więcej przeznaczony być ma wyłącznie dla ludności ruskiej wyznania Greko-Unickiego, oraz jeden lub więcej dla ludności litewskiej. Oprócz tego obmyśleć skuteczne środki, celem przygotowania Nauczycieli do Zakładów naukowych średnich i wyższych.

3) Szkoły specjalne powiatowe zamienić na Gimnazja Realne 7mio klasowe, Szkoły zaś Powiatowe ogólne, na progimnazja: jedno realne, a drugie humanitarne.

4) Liceum Lubelskie zmienić na Gimnazjum, a następnie Zakładowi temu równie jak innym Gimnazjom w Królestwie Polskiem istniejącym, nadać gruntowny kierunek humanitarny.

5) W czasie ile może być najkrótszym rozpoznać przedmiot co do zreorganizowania Szkoły Głównej na Uniwersytet Warszawski, z rozciągnięciem do niego, stosownie do miejscowych okoliczności, praw i przywilejów, nadanych Ustawą Ogólną o Uniwersytetach Rosyjskich.

6) Nakoniec zająć się ostatecznem uorganizowaniem istniejącego w Warszawie Instytutu Aleksandryjsko-Maryjskiego Wychowania Panien, jako też istniejących lub mających się utworzyć specjalnych zakładów, a mianowicie: Instytutu Politechnicznego i Rolniczo-Leśnego, na zasadzie szczegółowych wskazówek, jakie będą dane w tym przedmiocie.

Podając wszystkim mieszkańcom Królestwa, bez różnicy stanu, pochodzenia i wyznania, środki do gruntownego kształcenia młodego pokolenia, mam nadzieję, że owocodajna naukowa praca, ochroni na przyszłość młodzież Polską od tych nierozsądnych unie-

sień, które sprowadziwszy nieszczęście na tyle osób, tamowały dotąd pomyślność całego kraju.

(podpisano) ALEXANDER.

W Jugenheimie (w bliskości Darmsztadu) 30 Sierpnia (11 Września) 1864 r. (D. W.)

Schwalbach, 20 Września.—Zapewniają że Cesarz Alexander jutro tu przybędzie dla odwiedzenia Cesarzowej Eugenji i kilka godzin zabawi. Cesarzowi towarzyszyć będzie Jenerał-Adjutant Hr: Adlerberg. (Dz: War:)

Berlin, 20 Września.—Najjaśniejszy Cesarz Rosyjski przybędzie do Poczdamu 22go b. m. z rana.

(Dz: War:)

Wczoraj przyjechali do Warszawy: Jenerał-Adjutant Baron *Korff*, Wojenny Naczelnik Oddziału Warszawskiego z Petersburga; oraz Jenerał-Major *Ertel* z Brześcia Litewskiego; — wyjechali zaś: Jenerał-Adjutant *Bezak* do Petersburga; z Orszaku JEHO CESARSKIEJ MOŚCI Jenerał-Major *Xiążę Witgenstejn* do Włocławka, Jenerał-Major *Ulych* do Nowogociewska; oraz Jenerał-Major *Sumarocki* do Łowicza.

Jutro w Kościele OO. *Kapucynów*, odbędzie się Nabożeństwo żałobne za duszę ś. p. Barbary *Redel*, Wdowy po Jenerale b. W. P. o godz: 10tej zrana; na które, zaprasza Syn z Wnukami, Krewnych i Przyjaciół. (28.)

Jutro, jako w 13tą rocznicę skonu ś. p. *Kazimierza Rutkiewicza*, Prezesa Trybunału Cywilnego Gubernji Augustowskiej, odprawiona zostanie o godzinie 11tej rano Wotywa, przed Wielkim Ołtarzem w Kościele XX. *Bernardynów*; na którą, Córki i Syn, Krewnych i Znajomych, zapraszają. (3989.)

Jutro o godzinie 9tej rano, w Kościele, na ementarzu Powązkowskim, odprawionem będzie Nabożeństwo żałobne za spokój duszy ś. p. Romana *Laurysiewicz*, a następnie przeniesienie zwłok ze składu do grobu; w nieutulonym żalu pozostała Wdowa wraz z Dziećmi i Siostrą, zaprasza na powyższe Nabożeństwo Krewnych i Przyjaciół nieboszczyka. (45.)

Po długiej i ciężkiej chorobie, opatrzona ŚŚ. SAKRAMENTAMI, wczoraj rano zesza z tego świata ś. p. Tekla z Klukowskich *Kicińska*. Stroskany Mąż, wraz z Córką i Synami, zaprasza Krewnych, Przyjaciół i Znajomych, na exportację zwłok, jutro o godzinie 4tej po południu, z Kaplicy XX. *Reformatów*, na cmentarz Powązkowski. (46.)

Onegdaj zasnęła w BOGU, opatrzona ŚŚ. SAKRAMENTAMI, w 33cim roku życia, Florentyna z Modzelewskich *Kwiatkowska*, Żona Urzędnika Poczdamu Warszawskiego. Exportacja zwłok, nastąpi dziś o godz: 3ciej po południu, z Kościoła Parafjalnego Pragskiego, na cmentarz Powązkowski; na którą, i pozostały Mąż, wraz z czworgiem Dzieci, Krewnych, Przyjaciół i Znajomych, zaprasza. (49.)

W dniu 8 b. m. w dobrach Radzywińskich, zasnął w BOGU, po długich i dolegliwych cierpieniach ś. p. Fabjan Krajewski, Obywatel, przeżywszy lat 55. Nie długom patrzył na życie zmarłego, i to już w chwilach gaśnięcia onego, iżbym mógł co wspomnieć o jego przeszłości; ale i przez ten przeciąg czasu, pomimo nieustannych cierpień, okazywał on czynny umysł

kowo, ale pomnożyły się znacznie oznaki wskazujące, że Danja pragnie zwlekać zawarcie pokoju. (S. Z.)

WŁOCHY. — Dnia 12 b. m. około godz: 6ej po południu, huk dział z zamku Sgo ANIOŁA, zwiastował mieszkańcom Rzymu powrót PAPIEŻA do Stolicy. Przybył on koleją żelazną, a na powitanie go, zebrało się mnóstwo ludu w Villa-Negrone, na stacji centralnej. Tam także witały OJCA Sgo, kapele wojskowe Rzymska i Francuzka. Poczyniono przygotowania dla oświetlenia całej drogi, od termów Djoklejana aż do Watykanu, ogniami bengalskimi, ale zaniechano tego z powodu, że dzień był jeszcze zanadto jasny. Stan zdrowia OJCA Świętego, jest nader zadowalający. — Arcy-Biskup z Rouen, Mgr: Bonnechose, bawi od kilku dni w Rzymie, dla przyjęcia Kapelusza Kardynalskiego na konsystorzu, który wkrótce ma się odbyć.

Ostatnie Wiadomości.

„Nord-d. Allg: Ztg“ utrzymuje, że wielkie mocarstwa niemieckie dla tego nie zgodziły się na przedłużenie zawieszenia broni na długi termin, że chciały sobie na zasadzie przedugodnych punktów zachować możliwość wypowiedzenia zawieszenia broni, w obec gwałtownych napaści dzienników Kopenhagskich na wspomniane przedugodne punkta.

„Times“ z 21go podaje dosłownie depezę P. Bismarcka z dnia 9go Sierpnia, w której Pruski Prezes Gabinetu wyraża nadzieję, iż Rząd Angielski uzna umiarkowanie Wielkich Mocarstw Niemieckich, które pomimo odniesionego zwycięstwa nie powiększyły pierwotnych swych roszczeń, rzekły się miasta Ripen, oraz kosztów wojennych. Tenże dziennik też załącza odpowiedź Hrabiego Russla na tęż depezę, datowaną 20go Sierpnia i wyrażającą, że Anglja zapytana o zdanie, oświadcza, iż ubolewa nad rozbiorem Danji, obawia się przymusu względem północnych Szleswigczyków w kwestji językowej, a w końcu wypowiada życzenie, aby w interesie zapewnienia pokoju zasięgnięto zdania ludności Xięztw, w przedmiocie wyboru Monarchy.

Cesarz Austriacki spodziewany był w Wiedniu 20go wieczorem, z powrotem z swej wycieczki do Węgier.

Sprawy Hiszpanji zaczynają zwracać uwagę, a powrót Królowej wdowy Marji Krystyny, zdaje się być niewątpliwym. (St: Anzeig:)

Z Hrubieszowa. — Przełożona Pensji Wyższej żeńskiej pięcio-klassowej, zawiadamia szanownych Rodziców i Opiekunów, że kurs nauk na rok szkolny 1864/5, rozpoczął się dnia 15 b. m. z pomocą miejscowych Nauczycieli i Guwernantek. — Delfina Kalicka.

Przyjechali do Warszawy:

Bońkowski Ignacy Rzeczywisty Radca Stanu z Leszczyzna nr 1346; Wyszynski Jan Ob: z Radomia nr 525; Zawadzki Michał: z Przyborowic nr 584.

Wyjechali: Bogusławski Wiktor Ob: do Żelazny; Sołtyk Marcelli Hr: do Piastowa; Wodziński Władysław Ob: do Stepowa.

Przyjechali koleją żelazną: Bogusławska Emilia żona Adwokata z Teplitz nr 1771; Mignot Karol Professor z Wiednia nr 634.

Wyjechali koleją żelazną: Bruy Józef Ob: do Londynu; Dawid Franciszek Urzędnik Drogi Żelaznej do Paryża.

DONIESIENIA.

Komitet Budowy Ratusza w M. Warszawie. — Podaje do wiadomości powszechnej, że w d. 17 (29) Września r. b. o godzinie 1zej w południe, odbędzie się w sali posiedzeń Magistratu licytacja in minus przez opieczętowane deklaracje, na pokrycie dachem tymczasowym zgorzałego gmachu Ratusza, oraz zabicie okien i drzwi na zimę, własnym materiałem entrepeniera, który następnie z rozpoczęciem robót około odbudowy Ratusza w miesiącu Maju roku przyszłego zdjąć i zabrać swoim kosztem będzie obowiązany, a to od summy rs. 1617 kop: 7³/₄ podług wykazu kosztów obliczonej i do niniejszej licytacji podanej, do której przypuszczeni będą tylko wykwalifikowani majstrowie ciesielscy, z dobrego wykonania robót znani. — Prezes Komitetu, Jeneralnego Sztabu Jenerał-Major, (podpisano) Witkowski. — Naczelnik Kancelarji, (podpisano) Zaborowski. (Dz: W.)

W Niedzielę dnia 25go Września,

w Dolinie Szwajcarskiej,

WIELKI KONCERT,

połączonych dwóch Orkiestr Polskich pod dyрекcją

Lewandowskiego i Kuhne;

oraz Wielka **Iluminacja** całego Ogrodu.

Na zakończenie Zabawy Ogród oświetlonym zostanie różno-kolorowemi **Ogniami** sztuczniemi.

Zacznie się o godzinie 5ej.

Cena wnijscia od Osoby Złp. 1.

Dzieci do lat 10u płacą połowę. (Nr 3865).

DOBRA z Lasem, mające hypotekę w Siedlcach, w ogóle około 70 włók rozległe, w glebie ziemi dobrej, są do sprzedania za cenę i w warunkach przystępnych. Bliższa wiadomość w kancelarji Żbikowskiego Rejenta, przy ulic: Miodowej. (Nr 3974.)

Wspaniały Fajerwerk

odbędzie się w Niedzielę dnia 25go b. m., w Niedzielę, w Ogrodzie Pragskim, w domu Wgo Robieckiego.

Program.

1. Wystrzał armatni. 2. Koła forsowe obracające się pomiędzy dwoma brylantowemi fontannami. 3. Kaskada z brylantowego ognia pomiędzy dwoma fontannami. 4) Karpiza obracająca się w różne strony na trzy zmiany pomiędzy dwoma chińczykami. 5) Rzymskie świece. 6) Burak 7) Pet-afe. 8) Oświetlenie całego Ogrodu Bengalskimi Ogniami. Fajerwerk będzie wzięty z Artyleryjskiego Laboratorjum. **Orkiestra** grać będzie od godziny 4ej. Fajerwerk o zmroku. Cena wnijscia od Osoby Gr. 20. (Nr 6.)

Dwa Pokoje, Przedpokój i Kuchnia z Piwnicą i Drwalnia, są do wynajęcia od Sgo Michała, w domu przy ulicy Nowy-Swiat, pod Nrem 1281 (nowy 4). Wiadomość na miejscu, w Oficyne na 2em piętrze, lub u Właściciela domu. (Nr 3889.)

Drzewo budowlane i opałowe, pozostałe z budowy Mostu stałego na Wiśle, sprzedaje się partiami codziennie, z wyjątkiem Świąt, na Placu budowy żelaznej mostu na Pradze. (Nr 3408.)

Dziś rano ciepła stopni 9, w południe ciepła stopni 14. Dziś rano wysokość wody na Wiśle stóp 5 c. 10. (Ubywa.)

Teatr Rozmaitości. Dziś, *Ciekawość pierwszy strzelił do piekła* — *Było to pod Wagram*. — *Lokaj za Pana*.

Kurs Giełdy Warszawskiej. — D. 22 Września r. b.: za obligi skarbowe 100 rs. oprócz kuponu żądają rs. 91 kop: 59, dają rs. — kop: — za listy zastawne 3go okresu oprócz kup: za 15 rs. żądają rs. 14 kop: 65, dają rs. 14 kop: 63; za akcje drogi żelaznej W.-W. za sztukę, żądają rs. 78 k. 25 dają rs. 78; za akcje drogi żelaznej W.-Bydg: po rs. 100 i 500 żądają rs. 87 kop: 25. Wartość kuponu bieżącego od obligów skarbowych rs. 1 kop: 91¹/₂; od listów zastawnych kop: 15.